motivaction
research and strategy

Oudedagsvoorziening, arbeidsongeschiktheid en overlijdensrisico; wat wil de zzp'er zelf?

Eric-Jan Klöne
Irene Zondervan

Inhoudsopgave

Achtergrond	**3**
Leeswijzer	**4**
Conclusies en aanbevelingen	**5**
Methode en opzet	**6**
Resultaten	**7**
Bijlage	**20**

Achtergrond en onderzoeksdoelstelling

In opdracht van Stichting ZZP Nederland, PZO ZZP en ZZP Pensioen heeft Motivaction International B.V. een onderzoek uitgevoerd naar het gedrag en de houding van zzp'ers ten aanzien van het opbouwen van financiële buffers voor de oudedag, het arbeidsongeschiktheidsrisico en het overlijdensrisico. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden om meer inzicht te verkrijgen in de standpunten van ondernemers en om voor hen geschikte oplossingen te creëren.

Onderzoeksdoelstelling*

De onderzoeksdoelstelling is als volgt: inzicht te krijgen in de vraag hoe een oplossing voor pensioen, arbeidsongeschiktheid en/of overlijdensrisico er idealiter uitziet voor de doelgroep zelfstandige ondernemers.

Vraagstellingen:

- Wat doen zelfstandig ondernemers zelf al aan vermogensopbouw voor later? Op welke manieren?
- Welke maatregelen treffen ze voor de risico's voor arbeidsongeschiktheid en overlijden?
- Wat zijn de wensen van zelfstandigen met betrekking tot vermogensopbouw voor later? Welke flexibiliteit is noodzakelijk voor ondernemers?
- In hoeverre en in welke vorm staat men open voor combinaties van regelingen voor oudedag, arbeidsongeschiktheid en overlijdensrisico?

** Tijdens het analyseren van de onderzoeksresultaten hebben wij de actuele discussie over al dan niet een verplichting van pensioen voor zzp'ers voor ogen gehouden. Bij de opzet van het onderzoek en constructie van de vragenlijst was dit nog niet aan de orde.*

Leeswijzer

Opbouw van de rapportage

De rapportage begint met de conclusies en aanbevelingen, gevolgd door de methodologische verantwoording.

Daarna volgen de resultaten in deze structuur:

- Het huidige gedrag
    - Wat doen zelfstandigen nu aan opbouw voor de oudedag?
    - Wat doen zelfstandigen nu om de risico's van arbeidsongeschiktheid en overlijden af te dekken?
- De wensen
    - Welke wensen en voorkeuren hebben zelfstandige ondernemers met betrekking tot het opbouwen en uitkeren van pensioenvermogen?
    - Welke wensen en voorkeuren hebben zij als het gaat om de combinatie van oudedag, arbeidsongeschiktheid en overlijdensrisico?

Conclusies

Zelfstandigen bouwen zelf buffers op
Dit onderzoek wijst erop dat het verplicht stellen van werknemersregelingen niet in lijn is met het huidige gedrag en de wensen van zelfstandig ondernemers. Zelfstandigen willen immers de regie houden over hun eigen geld, zij willen het vermogen over verschillende potjes kunnen spreiden en zij willen dat het vermogen van henzelf blijft. Twee derde van de fulltime zelfstandigen bouwt individueel en op eigen initiatief vermogen op voor later. Dit zijn vooral degenen die hun volledige inkomen als zelfstandige verdienen (en dus niet daarnaast ook in loondienst zijn). Ze doen dit op allerlei verschillende manieren. Voor de risico's op arbeidsongeschiktheid en/of overlijden neemt driekwart van de zelfstandigen maatregelen. Er is ook een kleine groep die niet kúnnen opbouwen, terwijl ze dat wel zouden willen.

Roep om verplichtstelling past niet bij flexibiliteit van zelfstandigen
Vanuit verschillende hoeken wordt de wens of noodzaak uitgesproken om pensioen voor zzp'ers verplicht te stellen. In dit onderzoek komt de zzp'er zelf aan het woord.

Uit dit onderzoek blijkt dat zzp'ers met name veel belang hechten aan flexibiliteit in zowel de opbouw- als uitkeringsfase. Ongeveer de helft van de zelfstandigen wil op meerdere momenten flexibiliteit: In de opbouwfase de vrijheid om zelf te bepalen of en hoeveel men op elk moment opzij legt voor later. Bij de uitkeringsfase de optie om te kunnen kiezen tussen een tijdelijke of levenslange uitkering en de mogelijkheid om het opgebouwde vermogen voor meerdere doeleinden te kunnen gebruiken.

Naast deze wensen, zien we dat de prioriteit voor zelfstandigen meer op de oudedag ligt dan op arbeidsongeschiktheid of overlijden. Ze willen daarbij graag de zekerheid dat ze hun ingelegde vermogen niet kwijt kunnen raken. Gezamenlijk beleggen is daarbij een reële optie, als dat voordeliger uitpakt qua rendement en kosten.

Onder zzp'ers bestaat niet het gevoel dat een urgent probleem opgelost moet worden. Het aanbieden van oplossingen die flexibiliteit bieden, zal meer draagvlak hebben onder zzp'ers.

Methode en opzet

Online kwantitatief onderzoek

De data zijn verzameld door middel van een online vragenlijst. Motivaction heeft Stichting ZZP Nederland, PZO ZZP en ZZP Pensioen geadviseerd bij het opstellen van de vragenlijst.

Verspreiding vragenlijst via meerdere kanalen

Om zoveel mogelijk zelfstandige ondernemers te bereiken, is de vragenlijst via meerdere kanalen aangeboden. De vragenlijsten zijn verspreid via Stichting ZZP Nederland, PZO en ZZP Pensioen. Daarnaast is er gebruik gemaakt van het Stempunt-panel van Motivaction. De vragenlijst is breed uitgezet, zowel leden als niet leden van de zzp-bonden hebben deelgenomen. Ongeveer 55.000 zzp'ers zijn benaderd om de online vragenlijst in te vullen, uiteindelijk zijn er 4.640 vragenlijsten compleet ingevuld. Motivaction heeft de verzamelde data verwerkt en geanalyseerd.

Representativiteit

De respondenten bestaan uit zzp'ers die werkzaam zijn in vrijwel alle denkbare branches. Er hebben zowel beginnende zzp'ers deelgenomen als respondenten die al 10 jaar of langer voor zichzelf werken. Dat geeft aan dat we een diverse groep respondenten hebben ondervraagd. We hebben geen informatie uitgevraagd over leeftijd, geslacht, inkomen en woonplaats omdat wij dit, gezien de doelstelling van het onderzoek (nl. inzicht te krijgen in de vraag hoe een oplossing voor pensioen, arbeidsongeschiktheid en/of overlijdensrisico er idealiter uitziet voor de doelgroep zelfstandige ondernemers), niet relevant vinden. Vanuit methodologische gronden kunnen we aldus geen uitspraken doen over de representativiteit van de steekproef.

Resultaten

Huidige situatie

2 op 3 zelfstandigen bouwt vermogen op

58% van de ondervraagde zelfstandigen bouwt op dit moment vermogen op voor later. Onder fulltime zelfstandigen (zij die 100% van hun inkomen als zelfstandig ondernemer verdienen is dit 64%). Hoe langer men werkt als zelfstandige, des te groter de kans dat men vermogen opbouwt voor later. Van de mensen die minder dan een jaar als zelfstandige werken, bouwt 33% vermogen op. 60% van de mensen die langer dan 5 jaar als zelfstandige werken, bouwt vermogen op voor later. Leeftijd of opleidingsniveau spelen hierin geen rol.

Zelfstandigen bouwen op verschillende manieren vermogen op voor later. Sparen en hypotheek aflossen zijn de meest voorkomende manieren. Lijfrentes, beleggen, of het zzp-pensioen zijn andere voorkomende manieren. Daarnaast geeft 56% aan dat ze eerder in loondienst ook al pensioen hebben opgebouwd.

Nu zelfstandig, later zelfstandig

Veel zelfstandige ondernemers hebben dus al iets geregeld of rekenen erop dat ze tegen die tijd voldoende vermogen hebben opgebouwd. Daarnaast zijn er zelfstandigen wiens partner voldoende pensioen opbouwt voor beiden. Deze groep, die zich geen zorgen maakt over hun inkomen na pensionering, vormt 68% van de doelgroep.

Groot deel bouwt niet fiscaal vriendelijk hun oudedag op

Een groot deel van de zelfstandigen bouwt geen oudedag op via een lijfrentevorm. De helft van de zelfstandigen die iets opbouwen, doet dit op een spaarrekening in box III. Mogelijk is een groot deel van de doelgroep niet bekend met de mogelijkheid van fiscaal vriendelijk opbouwen.

Een klein deel wil pensioen opbouwen, maar is er niet toe in staat

Desondanks zijn er zelfstandigen die wel pensioen op willen bouwen, maar bij wie dat momenteel niet lukt. Dit betreft 14%, ook onder fulltime zelfstandigen. Wat opvalt, is dat vooral mensen tussen de 35 en 44 jaar moeite hebben met pensioen opbouwen. 29% van hen zegt dat het nu niet lukt. Opleidingsniveau speelt hier geen rol. Onderzocht moet worden of voor die groep de noodzaak bestaat voor een aanvullende oudedagvoorziening naast de aow.

84% van de zelfstandigen heeft (in grote lijnen) zicht op hun financiële situatie en de mogelijkheden om wel of geen pensioen op te bouwen.

Ook arbeidsongeschiktheid en overlijden heeft de zzp'er geregeld

Het gros van de zelfstandigen spaart, belegt, sluit een verzekering af of sluit zich aan bij een broodfonds.

Ongeveer een vijfde heeft hiervoor helemaal niets geregeld (16% bij de fulltime zelfstandigen).

Huidige situatie: pensioen

Welke situatie is op dit moment op jou van toepassing?
(n=5.188; meerdere antwoorden mogelijk)

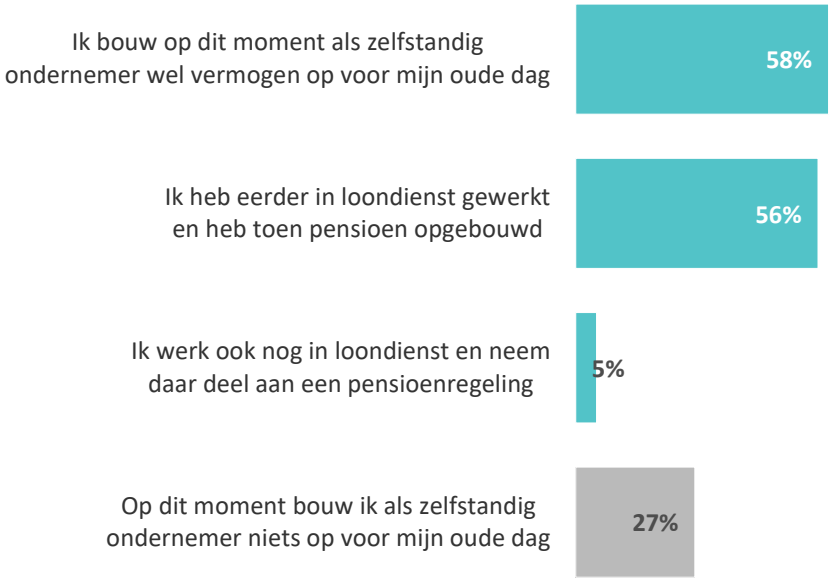

Op welke manier bouw je nu vermogen op voor je oude dag?
(Basis - Bouwt vermogen op voor oude dag, n=2.997)

Huidige situatie: pensioen

Welke uitspraken zijn op jou van toepassing als het gaat over je pensioen?
(n=4.936; meerdere antwoorden mogelijk)

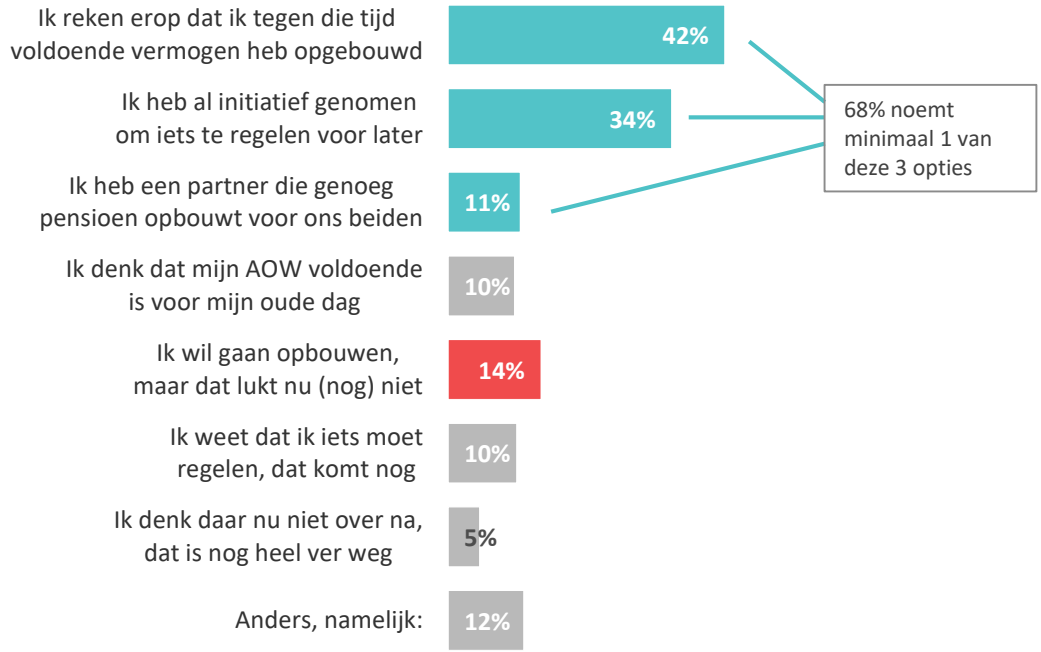

Heb je zicht op je financiële situatie en je mogelijkheden om pensioen op te bouwen? (n=4.977)

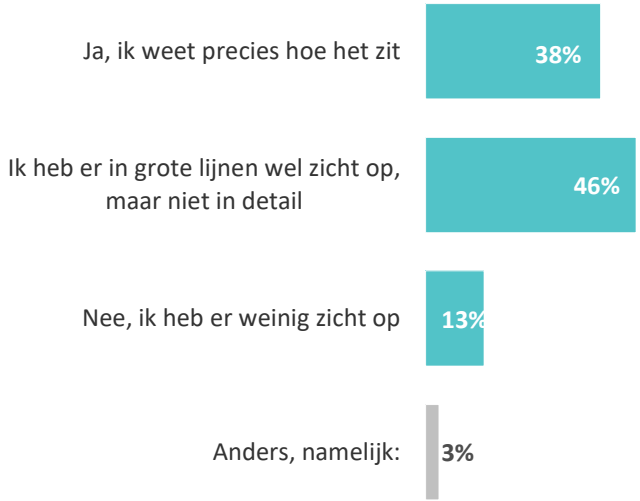

Huidige situatie: overlijden en arbeidsongeschiktheid

Welke situatie is op jou als zelfstandig ondernemer van toepassing? (n=4.926; meerdere antwoorden mogelijk)

Wensen

Flexibiliteit en vermogensbescherming belangrijk bij het opbouwen van vermogen voor later

Zelfstandigen zijn bereid om door middel van beleggingen vermogen op te bouwen voor later. Voor de helft van de zelfstandigen geldt de voorwaarde dat ze op elk moment zelf kunnen bepalen of en hoeveel geld ze inleggen. Een andere belangrijke voorwaarde (voor 43% van de zelfstandigen) is dat men het ingelegde geld niet kwijt kan raken. 68% is het eens met de stelling: “Bescherming van mijn ingelegde en opgebouwde vermogen is cruciaal als ik ga beleggen, ook al kost dat ietsje meer”. Eenzelfde percentage wil dat het vermogen bij overlijden naar de nabestaanden gaat, en zou het vermogen alleen in handen leggen bij een betrouwbare partij. Een kwart van de zelfstandigen wil niet beleggen of twijfelt.

Gezamenlijk beleggen is voor ruim twee derde een optie, als dat rendement en kostenbesparing oplevert.

Flexibiliteit ook belangrijk in de uitkeringsfase

Ongeveer de helft van de zelfstandigen wil te zijner tijd kunnen kiezen tussen een levenslange of tijdelijke pensioenuitkering. Dit is hoger dan het percentage dat nu al wil kiezen voor een levenslange (29%) of tijdelijke (9%) pensioenuitkering.

Ook wat betreft de pensioenuitvoerder is enige flexibiliteit gewenst. Ongeveer een kwart van de zelfstandigen wil dat de uitkering bij dezelfde partij blijft als waar het is opgebouwd. 42% zegt dat het niet zoveel uitmaakt of het bij dezelfde partij is, 29% zegt nu al duidelijk: misschien zijn er dan wel betere opties, dus het hoeft niet per se bij dezelfde uitvoerder te blijven.

Voorkeur voor één pot geld voor meerdere doeleinden

De prioriteit ligt voor zelfstandigen bij het opbouwen van pensioen boven arbeidsongeschiktheid en overlijden. Toch zouden deze doeleinden wel gecombineerd kunnen worden. 40% van de zelfstandigen heeft een voorkeur voor één pot, waarin vermogen wordt opgebouwd dat voor meerdere doeleinden kan worden aangewend (arbeidsongeschiktheid, inkomensterugval, pensioen of overlijden). 20% ziet wel wat in een combinatie van pensioenopbouw en arbeidsongeschiktheidsverzekering, waarbij een deel van de inleg kan worden gebruikt als verzekeringspremie. De verzekeringspremie wordt dan lager naarmate de leeftijd stijgt.

Behoeften

Ik zou graag vermogen willen opbouwen voor later door middel van beleggen, als: (n=4.584; meerdere antwoorden mogelijk)

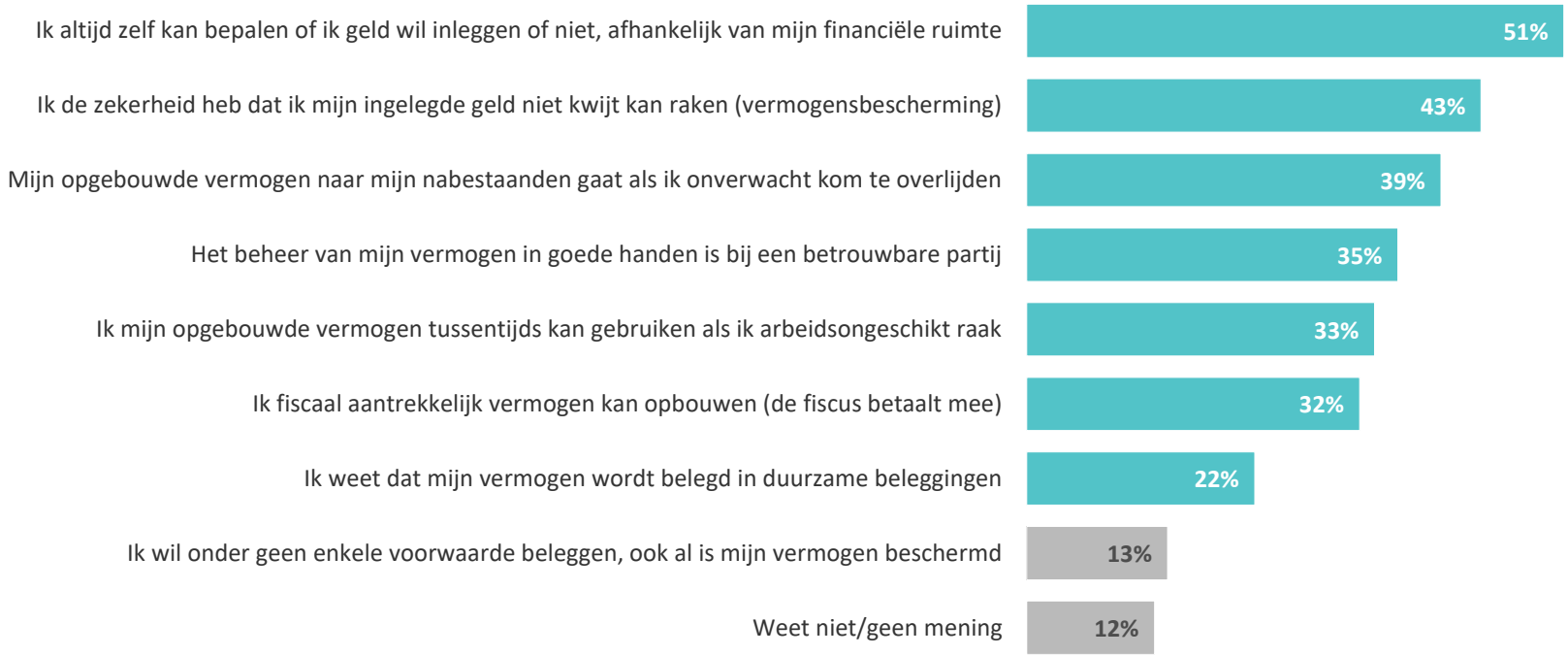

Behoeften

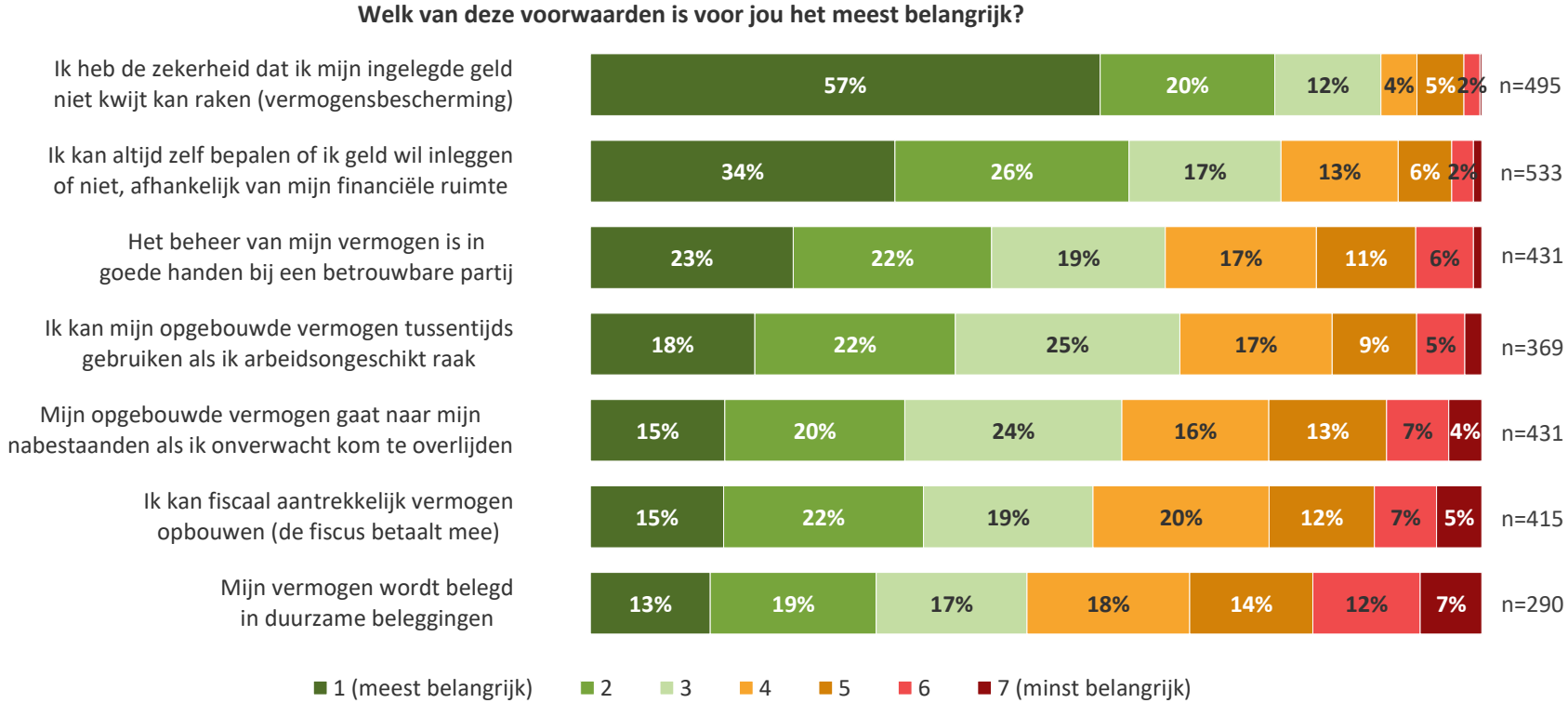
Welk van deze voorwaarden is voor jou het meest belangrijk?
Ik heb de zekerheid dat ik mijn ingelegde geld niet kwijt kan raken (vermogensbescherming)
57%
20%
12%
4%
5%
2%
n=495
Ik kan altijd zelf bepalen of ik geld wil inleggen of niet, afhankelijk van mijn financiële ruimte
34%
26%
17%
13%
6%
2%
n=533
Het beheer van mijn vermogen is in goede handen bij een betrouwbare partij
23%
22%
19%
17%
11%
6%
n=431
Ik kan mijn opgebouwde vermogen tussentijds gebruiken als ik arbeidsongeschikt raak
18%
22%
25%
17%
9%
5%
n=369
Mijn opgebouwde vermogen gaat naar mijn nabestaanden als ik onverwacht kom te overlijden
15%
20%
24%
16%
13%
7%
4%
n=431
Ik kan fiscaal aantrekkelijk vermogen opbouwen (de fiscus betaalt mee)
15%
22%
19%
20%
12%
7%
5%
n=415
Mijn vermogen wordt belegd in duurzame beleggingen
13%
19%
17%
18%
14%
12%
7%
n=290
1 (meest belangrijk)
2
3
4
5
6
7 (minst belangrijk)

Behoeften

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen? (n=1.094)

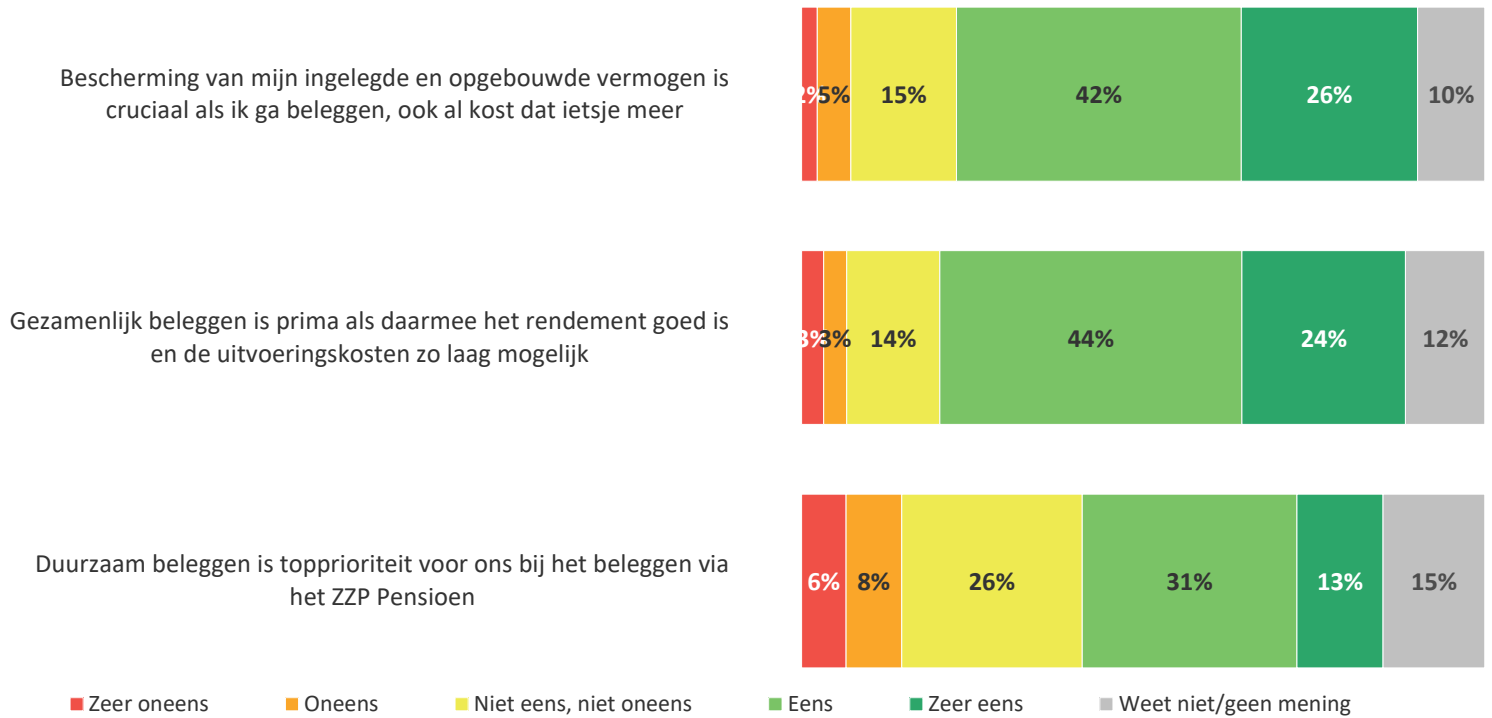

Behoeften

Welk van onderstaande opties heeft jouw voorkeur? (n=4.565)

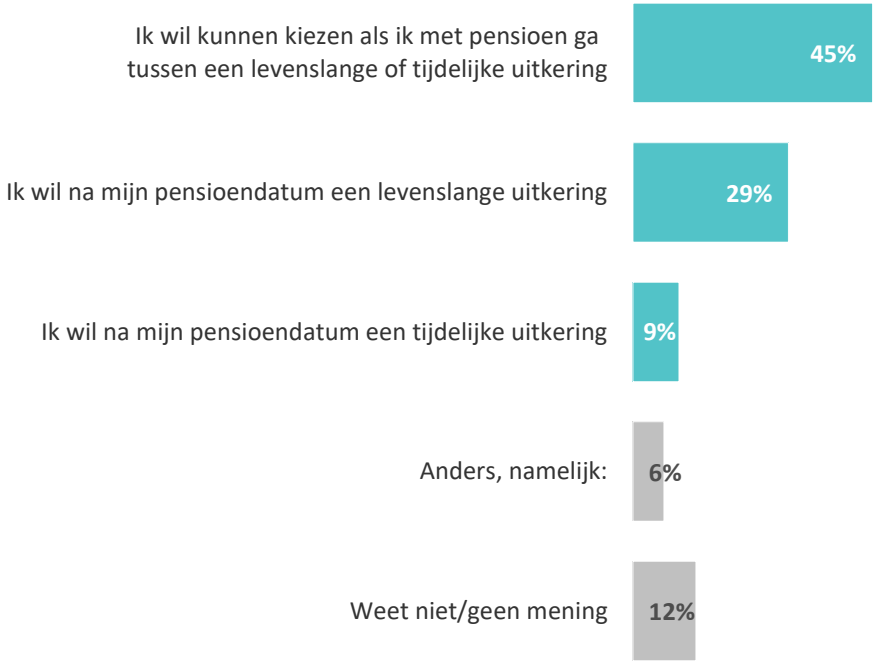

Hoe belangrijk vind je het dat de opbouwperiode plus de uitkeringsperiode van je pensioen bij dezelfde pensioenuitvoerder blijft?
(n=4.250)

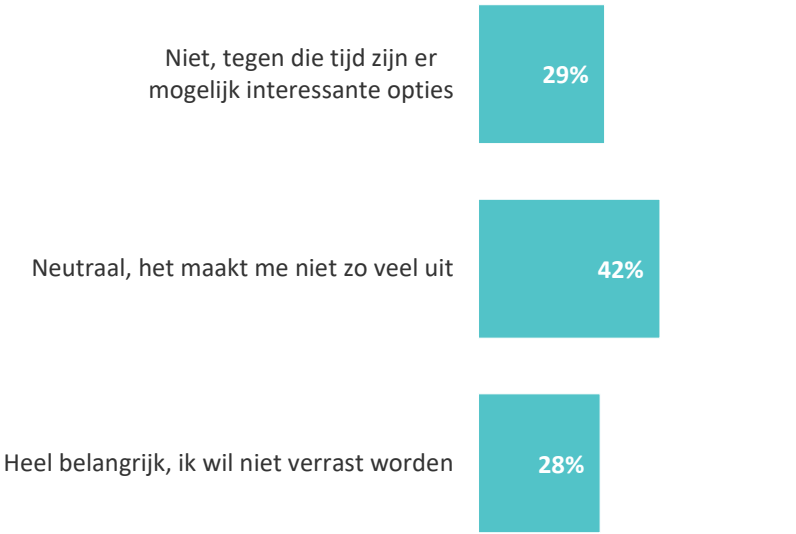

Behoeften

Onderstaande mogelijkheden hebben te maken met het opbouwen van vermogen voor je oude dag, mogelijke arbeidsongeschiktheid en/of overlijden. Welke optie heeft jouw voorkeur?
Ik wil het liefst...: (n=4.408)

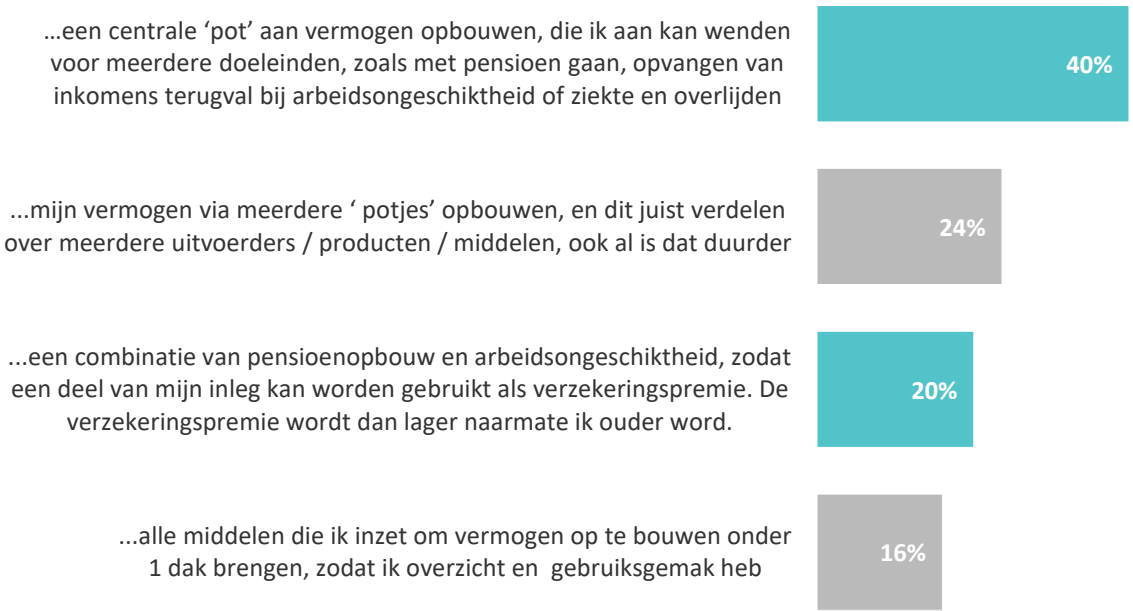

Behoeften

Welk van onderstaande opties is voor jou het meest belangrijk? (n=4.857)

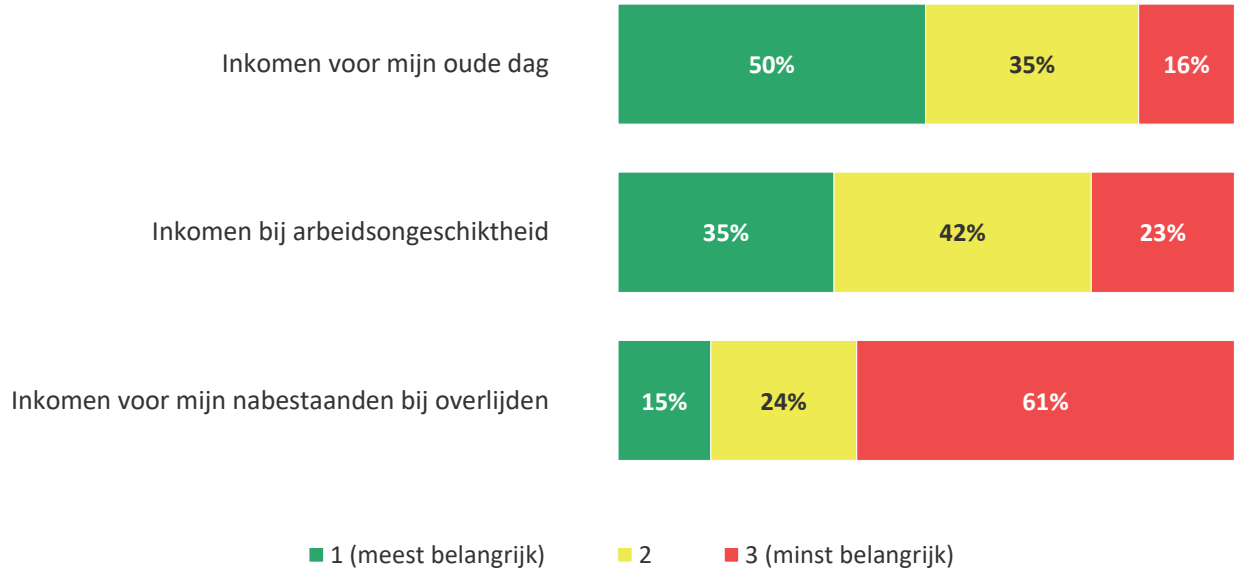

BIJLAGE

Bijlage | Onderzoekstechnische informatie - kwantitatief

- **Veldwerkperiode**
  - Het veldwerk is uitgevoerd in de periode 18 okt 2018 tot 26 nov 2018
- **Methode respondentenselectie**
  - Uit het StemPunt-panel van Motivaction
  - ZZP Nederland, ZZP Pensioen en PZO hebben de vragenlijst via hun eigen kanalen verspreid
- **Incentives**
  - De respondenten uit het Stempunt-panel hebben als dank voor deelname aan het onderzoek een punten voor het StemPunt spaarprogramma ontvangen
- **Weging**
  - De onderzoeksdata zijn niet gewogen
- **Responsverantwoording online onderzoek**
  - In de veldwerkperiode is aan 2.525 personen uit het Stempunt-panel een uitnodigingsmail verstuurd. Op de slotdatum van het veldwerk (zie bij Veldwerkperiode) was het gewenste aantal vragenlijsten ingevuld en is de toegang tot de vragenlijst op internet afgesloten.
  - ZZP Nederland heeft de vragenlijst naar ongeveer 30.000 leden gestuurd.
- **Bewaartermijn primaire onderzoeksbestanden**
  - Digitaal beschikbare primaire onderzoeksbestanden worden tenminste 12 maanden na afronden van het onderzoek bewaard. Beeld- en geluidsopnames op cd en niet digitaal beschikbare schriftelijke primaire bestanden zoals ingevulde vragenlijsten, worden tot 12 maanden na afronden van het onderzoek bewaard.

Wij verminderen onze footprint

Motivaction is ISO 14001-gecertificeerd

Motivaction gebruikt energiezuinige auto’s

Motivaction gebruikt groene stroom

Motivaction gebruikt uitsluitend papier met een FSC-label

Auteursrecht

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivaction in publicaties op basis van deze rapportage – anders dan integrale publicatie – is echter schriftelijke toestemming vereist van Motivaction International B.V.

Zie ook ons Pers- en publicatiebeleid.

Beeldmateriaal

Motivaction heeft datgene gedaan wat redelijkerwijs van ons verwacht kan worden om de rechthebbenden op beeldmateriaal te achterhalen. Mocht u desondanks menen recht te kunnen doen gelden op gebruikt beeldmateriaal, neem dan contact op met Motivaction.

motivaction
research and strategy

Motivaction International B.V.
Marnixkade 109
1015 ZL Amsterdam

Postbus 15262
1001 MG Amsterdam

T +31 (0)20 589 83 83
M info@motivaction.nl

www.motivaction.nl